

ואם מחמת איזו סיבה אינו יכול לברך בחדר שבו אכל, יכול לברך בחדר הסמוך לו אם יכול לראות משם את המקום שאכל. ואם היתה דעתו בשעת ברכת המוציא לברך בחדר אחר בבית זה, י"א שיכול לעקור לחדר אחר אפי' אינו רואה מקומו הראשון. ובשעת הדחק כגון שהמקום שאכל בו אינו נקי יכול לסמוך על דעה זו.

אמנם הבן איש חי החמיר בזה, ודעתו שאף בשוגג צריך לחזור למקומו לברך אפי' במיני דגן או בז' מינים.

אם לא בשעת הדחק שאז גם בפת אין צריך לחזור למקומו.

וזה הוא האופן המצוי ביותר של דין זה, שהרי מזיד לא מצוי כ"כ, ובדרך כלל מדובר בשוכח. וכן ברכת המזון עפ"י רוב לא שוכחים, משא"כ עוגה וכדו' שזה דבר שנאכל יותר בחיפזון, ובו מצוי השכחה. ולדעת הבן איש חי גם בזה צריך להחמיר אם אין זה שעת הדחק.

עד מתי יכול לברך

ה. עוד איתא שם במשנה 'עד מתי מברך עד שיתעכל המזון שבמעיו'. ובגמ' שם פירש ר' יוחנן ששיעור עיכול הוא כל זמן שאינו רעב, ומזמן שמתחיל לרעוב כבר נתעכל המזון במעיו. וריש לקיש נתן שם שיעור אחר, והפוסקים העתיקו את שיעורו של ר' יוחנן. וכן נפסק בשו"ע סי' קפד ס"ה.

וטעם הדבר, שכל זמן שהוא עדיין שבע מחמת האכילה לא בטלה האכילה ועדיין יכול לברך שהרי הוא עדיין נהנה מהאכילה, אבל כשמתחיל לרעוב שוב, כבר נסתלקה לה ההנאה שהיתה לו מהאכילה ושוב אינו יכול לברך.

שבע מחמת דברים אחרים

כתבו האחרונים, שאם אכל לחם ולא בירך ברכת המזון ואכל בינתיים דברים נוספים, ואז נזכר שלא בירך, אעפ"י שבעת הוא שבע צריך לשער אילו לא היה אוכל מאותם דברים אם היה עדיין שבע מחמת הלחם שאכל יכול לברך, אבל אם מחמת הלחם לבדו היה רעב שוב, ומה ששבע הוא מחמת הדברים האחרים שאכל אינו יכול לברך, דהנאתו מן הלחם כבר בטלה.

אמנם כל זה דווקא באופן שאחר שגמר את האכילה הראשונה הסיח דעת מלאכול עוד, אבל כשלא הסיח דעת, וכמו שמצוי בסעודות גדולות שבתחילת הסעודה אוכלים לחם ואח"כ במשך הסעודה אוכלים דברים נוספים, אעפ"י שעד סיום הסעודה כבר עבר שיעור עיכול של הפת שאכל בתחילה, מ"מ כיון שהכל נחשב סעודה אחת דייגינן ליה כלא נתעכל המזון שבמעיו.

אכילה מועטת

הנה שיעור זה שכל זמן שהוא שבע יכול לברך שייך באופן שאכל כל צרכו ושבע, אבל באופן שאכל אכילה מועטת ואחר אכילתו עדיין היה רעב אלא שלא היה לו לאכול עוד, כיצד ישער שיעור זה, הלא בזה לא שייך לומר שכל זמן שהוא שבע שהרי לא שבע.

ו**כתבו** האחרונים שמשערים בשיעור הילוך ארבעה מילין [דהיינו 72 דקות] שאם עוד לא עבר זמן זה מסיום אכילתו בוודאי לא נתעכל המזון שבמעיו.

ואם מחמת איזו סיבה אינו יכול לברך בחדר שבו אכל, יכול לברך בחדר הסמוך לו אם יכול לראות משם את המקום שאכל. ואם היתה דעתו בשעת ברכת המוציא לברך בחדר אחר בבית זה, י"א שיכול לעקור לחדר אחר אפי' אינו רואה מקומו הראשון. ובשעת הדחק כגון שהמקום שאכל בו אינו נקי יכול לסמוך על דעה זו.

וכשאוכל במקום שאינו מוקף מחיצות, אם מחמת איזו סיבה אינו יכול לברך ממש באותו מקום שאכל, יכול לברך במקום סמוך תוך ד' אמות, שכל ד' אמות ממקום אכילתו חשיב מקום אחד.

אכילת פת במקום השני

ג. כתב הטור בשם רבינו פרץ, דהא דצריך לחזור למקומו היינו דווקא כשאין לו עוד פת לאכול במקום השני, אבל אם יש לו עוד פת יאכל במקום השני ויברך שם. וכן העתיק לדינא השו"ע בסעיף ב'⁴.

וכשאוכל פת במקום השני, לדעת הרמ"א אינו צריך לברך שנית 'המוציא' כיון שבפת לא שייך שינוי מקום, ויכול להמשיך לאכול מכח מה שבירך 'המוציא' במקום הראשון.

אמנם אם הסיח דעת מהאכילה צריך לחזור ולברך 'המוציא' כיון שכששינה מקומו וגם הסיח דעת לכו"ע צריך לחזור ולברך⁵.

ודווקא אכילת פת מהני, ואפי' אוכל פחות מכזית, אבל שאר דברים לא מהני ואפי' ביותר מכזית אלא צריך לחזור למקומו הראשון ולברך שם.

איזה דברים טעונים ברכה במקומן

ד. נחלקו הראשונים האם דין זה שצריך לברך במקום שאכל הוא דווקא בברכת המזון או גם בברכת מעין ג'. דעת הרשב"א שרק בברכת המזון נאמר דין זה אבל ברכת מעין ג' אינה דווקא במקומה אלא יברך במקום שנזכר.

ודעת הרא"ש שלא רק האוכל פת טעון ברכה במקומו אלא ה"ה כל חמשת מיני דגן, אבל פירות משבעת המינים לא. והרמב"ם סובר שאפי' פירות משבעת המינים. אבל דברים שברכתם האחרונה 'בורא נפשות' כגון בשר דגים אורז, פירות (שאינם משבעת המינים) וירקות, לכל הדעות אינן טעונין ברכה במקומן ומברך במקום שנזכר.

ובשו"ע לא הכריע בין השיטות. והמשנ"ב (סי' קע"ח ס"ק מ"ה) כתב בשם האחרונים שלכתחילה יש להחמיר לברך במקומן אפי' בפירות משבעת המינים. ואח"כ הביא את דעת הגר"א שנקט שהדעה האמצעית היא עיקר לדינא.

וכשעקף ממקומו בשוגג באמצע אכילת מיני דגן או שבעת המינים, דעת הערוך השולחן שיכול להקל לברך במקום שנזכר, כיון שיש כאן ספק ספיקא,

להלכה. במג"א סק"ג עמד בזה ויישב דעת השו"ע, יעויין שם.
5. אבל היסח הדעת לבד ללא שינוי מקום יש דיעות שלא שייך אלא בשתיה ולא באכילה, יעויין סי' קע"ט ס"א בשם רבנו יונה והר"ן, ומ"מ בצירוף זה ששינה מקומו צריך לחזור ולברך לכל הדעות.

4. ואעפ"י שהבית יוסף בסי' קע"ח כתב דדברי ר' פרץ הוא רק לפוסקים כרב חסדא, אבל לרב ששת כיון שצריך לברך למפרע על מה שאכל צריך לחזור למקומו הראשון. ושם בסי' קע"ח פסק השו"ע כרב ששת וא"כ היאך העתיק כאן את דברי רבינו פרץ

אמנם המג"א מפקפק בשיעור זה וס"ל דגם בתוך שיעור ד' מילין אפשר שנתעכל המזון באכילה מועטת.⁶

ולמעשה נקט המשנ"ב שאם אכל אכילה מועטת ואינו יודע לשער השיעור דכל זמן שהוא רעב, אם הוא בתוך שבעים ושתיים דקות לאכילתו יכול לסמוך על דעת האחרונים שבתוך זמן זה וודאי לא נתעכל המזון במעיו. אמנם אם יש לו עוד פת טוב שיאכל עוד כזית פת ואח"כ יברך ברהמ"ז ובזה יוצא לכל הדעות.

פירות ושתייה

שיעור זה שמשערים כל זמן שהוא שבע, כתב הרא"ש שהוא לא בפת לבד, אלא בכל דבר שאכל או שתה משערים בזה שאם הוא עדיין שבע מחמת אותה אכילה, ועדיין רווה מחמת אותה שתייה, יכול לברך. וכן נפסק בשו"ע בסעיף ה'.

ועיין במשנ"ב סי' ק"צ סק"ח שכתב ששיעור עיכול של שתייה אינו גדול כל כך⁷, ולכן מי ששתה יברך מיד בגמר השתייה אעפ"י שבדעתו לשתות עוד במשך הזמן, כל זמן שאין בדעתו לשתות מיד, יברך לאחר השתייה, דיש לחוש שאם ישהה יעבור שיעור עיכול ויפסיד ברכתו האחרונה.

שיעור עיכול לברכה ראשונה

הנה במשנה בברכות שמבואר שעד שיעור עיכול יכול לברך מיירי לענין ברכה אחרונה. וכתב המגן אברהם דה"ה לענין ברכה ראשונה, שאם עבר שיעור עיכול ורוצה כעת להמשיך ולאכול צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה אעפ"י שלא הסיח דעתו עדיין.

אמנם הרבה אחרונים חולקים על המג"א וסוברים שכל זמן שלא הסיח דעתו לא הפסיד ברכתו הראשונה ואעפ"י שעבר שיעור עיכול.

וביאר בשו"ת מנח"י (ה"ה סי' ק"ב) דהיינו דווקא אם בשעה שבירך היה בדעתו על כל האכילות, אבל אם בירך בסתם ועבר שיעור עיכול אעפ"י שלא הסיח דעתו לכו"ע צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה.

ועל זה אנו סומכים לבילי הסדר שמברכים על הכרפס בורא פרי האדמה ומכוונים לפטור גם את המרור

[כמובא בסי' תע"ג מ"ב ס"ק נ"ה] ואעפ"י שמשתהים באמירת ההגדה זמן רב ומסתמא עבר כבר שיעור עיכול של הכרפס שהרי אוכלים פחות מכזית כרפס, אפ"ה אין מברכים על המרור כיון שאין היסח הדעת מהאכילה⁸ ומתחילה היה בדעתו גם על אכילת המרור, לא הפסיד ברכתו הראשונה.

לשקר לצורך קיום מצוה

ו. **מעשה** היה באדם שנצרך לנסוע נסיעה ארוכה, ולצורך כך הכין לו גמרא לדרך כדי שיוכל ללמוד בנסיעה, ואחרי שעלה לאוטובוס שם לב ששכח את הגמ' בתחנת האוטובוס, וכיון שידע שאם יבקש שימתינו לו לצורך הבאת הגמ' לא יסכימו לו, אמר לנוסעים ששכח סכום כסף גדול בתחנה ומחמת כן הסכימו להמתין לו.

ואחר זמן נסתפק אם עשה כהוגן או שמא היה אסור לו לשקר לצורך זה, ואעפ"י שללא הגמ' לא יוכל לנצל את הנסיעה כראוי ויבטל מלימודו, אפשר שמ"מ אסור לו לשקר לצורך זה.

ובשאלה זו דן הגר"י זילברשטיין שליט"א (חשוקי חמד ברכות דף נ"ג:), ובתחילה רצה להוכיח ממעשה דרבה בר בר חנה (ברכות שם) שהלך עם שיירה וישבו לאכול, ואחר שהמשיכו בדרכם נזכר רבב"ח שלא בירך, ורצה לחזור למקום שאכל ולברך שם כדעת ב"ש, וכיון שידע שאם יבקש שימתינו לו לצורך זה לא יסכימו, לכן אמר להם ששכח שם יונת זהב ולצורך זה הסכימו להמתין לו. ומוכח שמותר לשקר לצורך קיום מצוה, וה"ה בנידון דידן.

אמנם חילק שאפשר שרבה בר בר חנה בדרגתו היה חשוב אצלו לשוב ולברך במקום שאכל הרבה יותר מיונת זהב ולכן אין זה שקר כ"כ, אבל לא כל אדם נמצא בדרגה כזו, ולכן אפשר שלא עשה כהוגן אותו אדם.

ואפשר להוסיף בזה, שבאופן שיש חשש שיאבד את הגמ' לגמרי מסתבר שהנוסעים מחויבים להמתין לו מדין השבת אבידה. דכשם שאם היה אדם מוצא גמרא זו היה מחוייב לטרוח ולהשיב את האבידה, כמו כן הוא מחוייב להמתין מעט כדי שלא יאבד חבירו את ממונו.

7. ומ"מ כתב בחוט שני (ברכות עמוד ר"א) שמסתמא בתוך שיעור ד' מילין נחשב כלא נתעכל עדיין, אא"כ יש סיבה לחוש שנתעכל קודם כגון בחום וכיוצ"ב.

8. ואמירת ההגדה אינה נחשבת כהיסח הדעת, אלא היא חלק מצרכי הסעודה.

6. שורש מחלוקתם הוא בהבנת מחלוקת ר' יוחנן ור"ל, שהרי ר"י נתן שיעור עיכול כל זמן שאינו רעב, ור"ל שיעור אכילה מועטת בד' מילין ואכילה מרובה כל זמן שיצמא מחמת אכילתו. והאחרונים ס"ל דאעפ"י שר"י פליג על ר"ל בשיעור אכילה מרובה מודה ליה בשיעור אכילה מועטת, והמג"א פקפק דאפשר שאין ר' יוחנן מודה לשיעור זה דד' מילין.

לע"נ הרב רפאל אברהם יוסף ב"ר בנימין חדאד זצ"ל

גלב"ע ו' טבת התשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

הוקדש ע"י בני המשפחה הי"ו

נדבת הרב בצלאל פיליפ ומשפחתו שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת נכדם יצחק נ"י

בן לחתנם הרב אליקים געציל רבינוביץ שליט"א

בשעה טובה ובמזל טוב

יה"ר שיזכו הוריו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים,

וירווי רב נחת יהודית מכל יוצ"ח כ"י. ויתברכו בכל מילי

דמיטב ברו"ג, אכ"ר.

נדבת הרב משה שטרן ומשפחתו שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונם בהיכנס בנם היקר

כמר פנחס שלום נ"י לעול תורה ומצות

יה"ר שיזכו לרוות ממנו ומכל יוצ"ח רב נחת דקדושה מתוך

בריאות ושמחה. אמן.

העליה לתורה תתקיים אי"ה בשבת זו בביהמ"ד שויתי ה' -

היכל דב תחילת התפילה בשעה 7:30.

שמחת הבר מצוה תתקיים ביום ראשון א' טבת באולם שע"י

הדרת תורה, קבלת פנים בשעה 22:00

נא ראו הזמנה זו כאישית.

דברים יסודיים ברורים ובהירים, המאירים את העיניים ומעוררים את הלכבות
מפי מורנו ורבנו הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל
רב ומנהיג קהילתנו הקדושה

מצות נר חנוכה חביבה היא 'עד מאד'

ההארה בתוך החושך

כף היד. יהודי שנכנס לסוכה מקבל חיבוק מבורא עולם.
וכשהוא נוטל את הערבה שדומה לשפתיים הוא מקבל
נשיקה מבורא עולם, האם זה לא 'מצוה חביבה'...?

אך על כל המצות הללו הרמב"ם לא כותב 'מצוה חביבה'!
ורק במצות נר חנוכה כותב הרמב"ם 'מצוה חביבה',
ולא רק חביבה, אלא "חביבה עד מאוד"!!! (שמשמעותו
'אין סוף') וצריך להבין מה כ"כ חביב במצות נר-חנוכה.

עוד קשה, למה בחג הפסח שבו יצאנו ממצרים, ונקרע
לנו הים לא נאמר בו שהוא חביב 'מאוד' כמו
שנאמר בחנוכה. וכאשר עמדנו בחג השבועות ליד הר
סיני ונפתחו השמים, למה בזה לא אמר הרמב"ם חביב
'מאוד' כמו שכתב בנר חנוכה?

והדברים יובנו על פי משל. היה פעם איזה שידוך מכובד
של חתן וכלה. החתן היה גאון וצדיק, ובנוסף
לכך הוא היה עשיר גדול מאוד, היה לו בבנק עשרים מליון
דולר במזומן, וזה היה הכסף הקטן שלו... היה לו נכסים
ומניות בשווי מאתיים מליון דולר! ממש מולטי מליונר,
בנוסף היתה לו וילה של 25 חדרים... מלאים ברהיטי
יוקרה (אפילו הידיות היו מזהב...). אך הוא לא רצה
להשתדך עם נערה בת עשירים שתתנשא עליו, הוא
העדיף להשתדך עם נערה עניה בעלת מידות טובות
שגדלה אצל הורים טובים. וכשהוא מצא אחת כזאת הוא
הרים אותה מאשפתות ובשעה טובה עשו חתונה מפוארת.

אחרי החתונה הוא אמר לה, בחביבות: הבית שהכנתי
ממתין לנו, יחד נגור בוילה עם 25 חדרים... הכל
שם מוכן, הכנתי לך כסא מפואר משובץ ביהלומים ואת
תשבי עליו כמו מלכה, לא תצטרכי לעסוק במלאכות
הבית, כבר ממתינים לך צוות של משרתים ומשרתות
שיבצעו את כל מה שצריך לעשות לתחזוקת הבית. אז
בבקשה ממך, בואי איתי לבית החדש ונחיה בו יחד.

עונה לו האשה הכל נפלא, אבל יש לי בעיה אחת
שבגללה לא אוכל לבוא לבית החדש שהכנת, יש לי
אבא זקן שצריכים לסעוד אותו ואי אפשר לטלטל אותו
מהבית. יש לנו בית קטן עם חדר וחצי, אבא שלי גר בחדר
אחד, בבקשה בוא אלי לבית של אבי היקר, ואתה ואני
נתגורר יחד בחצי חדר הנותר.

היתה לו דילמה לא קטנה היכן להתגורר, אך לבסוף הוא
נעתר לבקשתה ובא לגור בביתה הקט והישן. אכן,
אם הוא היה מביא אותה לוילה המפוארת שלו היה בכך
ביטוי לחיבתו אליה, אך פשוט וברור שכאשר הוא נעתר
לבוא לגור אצלה בחדרון הקטן והישן בבית הוריה, בזה
מתבטאת חביבותו אליה שהיא גדולה 'עד מאד'.

כשיצאנו ממצרים והקב"ה עשה לנו ניסים ונפלאות
והביא אותנו להר סיני זה היה נפלא! אכלנו

אני רוצה להתחיל עם שתי קושיות, כך דרך היהודים,
תמיד אנחנו אוהבים לשאול קושיות.

יש מנהג שבחנוכה משחקים בסביבון, כתוב עליו נס
גדול היה פה, וצריך להבין למה זה נקרא 'נס גדול'.
הרי כידוע בבית המקדש היו כל הזמן עשרה ניסים, וחופץ
מעשרה ניסים האלו הנביא מתאר את מראה שני הכרובים
שעשה שלמה המלך שהיו בקודש הקדשים, כל כנף שלהם
היה באורך חמש אמות, זאת אומרת שכנפי הכרובים
תפסו בסה"כ עשרים אמה שזה כל השטח של קודש
הקדשים. שואלת הגמ' (מגילה י'): א"כ איפה היה מקום
'לארון' עצמו? ומתרצת הגמרא: "דבר זה מסורת בידינו
מאבותינו: מקום ארון - אינו מן המדה". הרי שמאות שנה
היה נס קבוע, שבשטח של עשרים אמה נכנסו כלים של
עשרים ושנים וחצי אמה. אך לזה לא קראו 'נס גדול'!

נס נוסף שהיה מהעשרה ניסים שבמקדש, שהיו 'עומדים
צפופים ומשתחוים רווחים', שלש פעמים בכל שנה
עלו לרגל לבית-המקדש כמה מיליוני אנשים שנכנסו
לתוך עזרת ישראל שהיתה בסך הכל קל"ה אמה על י"א
אמות (בערך 75 מטר על 6 מטר), ובתוך השטח הזה
נכנסו כמה מיליוני אנשים. היה נס שהצליחו להכנס,
אמנם גם אז הם היו בצפיפות כ"כ גדולה עד כדי כך שהם
התרוממו מהרצפה והרגלים שלהם לא נגעו ברצפה. והנה
כשהכהן הגדול אמר את השם המפורש, כל אחד שהיה
בעזרה נשכב להשתחוות לה' ומצא סביבו ד' אמות פנויות,
אך גם לזה לא קראו 'נס גדול'!

אלא מהו 'נס גדול'? כשהיה שמן ליום אחד והוא דלק
שמונה ימים זה 'נס גדול'! וצריך להבין מדוע
כששמן דולק קצת יותר מהרגיל זה נס גדול יותר מכל
שאר הניסים שהזכרנו.

זאת ועוד, הנר המערבי שבמנורה היה דולק 24
שעות ביממה, וזה נס שנמשך אלף מאתיים שנה
ברציפות [בזמן המשכן וב' בתי מקדשות]! מדוע זה פחות
מיוחד מנס פח השמן של חנוכה?

שאלה נוספת, הרמב"ם כותב (הל' חנוכה פ"ד, י"ב): "מצות
נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד". הרמב"ם
שהוא ספר הלכה בלבד, התפרץ בהתלהבות בהלכות
חנוכה ואמר: "מצוה חביבה היא עד מאד"! לעומת זאת
בחג הסוכות, שאנו נוטלים את האתרוג שהוא כנגד הלב
ואוגדים אותו יחד עם הלולב, ההדס והערבה שהם כנגד
השדרה והעיניים והשפתים, האם זה לא חביב?

במצות סוכה יש הלכה שצריך שתי מחיצות כהלכתן
ושלישית די אפילו בטפח. אומר האר"י הקדוש
שמרומז בזה ענין החיבה של הקב"ה לעם ישראל, כאשר
עושים חיבוק יש את הזרוע, היד וכף היד. וכעין זה בסוכה
יש 2 דפנות כנגד הזרוע והיד, ודופן שלישית קטנה כנגד

חנוכה זה המועד שמלמד אותנו שבאור עולם לא רק מרומם אותנו אליו בימי המועדים לתוך האור, אלא גם כן בימים החשוכים, הנר של הקב"ה נמצא שם יחד איתנו כמו שכתוב במשלי (כ, כ"ז) "נֵר ה' נְשִׁימָת אָדָם", והקב"ה בכבודו ובעצמו נמצא יחד איתנו בתוך החושך כמו שכתוב "עֲמוּ אֲנֹכִי בְצַרָה" (תהילים צ"א, ט"ו).

נס חנוכה זה 'מצוה חביבה עד מאד', מה הקב"ה רוצה מאיתנו - שניתן לו נשיקה כביכול בחזרה. "ואחר כן באו בניך לדביר ביתך ופינו את היכלך וטיהרו את מקדשך" - זה שאנו נתמוך בישיבות הקדושות והטהורות עם הקדושה והאווירה שקיבלנו מדורי דורות. "והדליקו נרות בחצרות קדשך" הפתילות והנרות זה הילדים שלנו, בחורי הישיבות החביבים והמצוינים. 'הכהן גדול' אלו ראשי הישיבות שמוסרים את נפשם ללמוד תורה, ואנחנו תפקידנו לתת את השמן, סוף כל סוף בלי שמן שום דבר לא מתחיל, אבל השמן הזה שאנחנו נותנים לישיבות הקדושות זה נשיקה כביכול לבוא עולם זה נשיקה של תודה.

כל אחד יחשוב לעצמו, הרי זכינו ב"ה לשגשוג של עולם התורה, זה ממש נשיקה שנתן לנו הקב"ה. כל בחור ישיבה שלומד זה בעצם נשיקה שאנו מקבלים מבואר עולם. וכמו שקיבלנו ממנו נשיקה, הוא מבקש מאיתנו שנחזיר לו נשיקה כביכול בחזרה. ומבואר בזוהר הקדוש שנשיקה זה 'התדבקות רוחא ברוחא', לתת את הנשמה. והיכן בעולמנו השפל יש לנו אפשרות לתת נשיקה כביכול לבוא עולם? על ידי שאנו תורמים הרבה כסף להחזקת תורה (סכום כזה שכבר כואב לנו בארנק... עד שנרגיש שאנו מוסרים נפש), ואנו מחזיקים ותומכים בבחורי ישיבות שיושבים ולומדים תורה, זה נשיקה גדולה כביכול לקב"ה.

השי"ת נתן לנו את חג החנוכה כדי ללמד אותנו שגם בתוך חשכת הגלות גם שם הוא נמצא איתנו, לא רק בשעת הגאולה כשיבוא המשיח שאז יהיה גילוי שכינה, או רק בימי המועדים, אלא גם בתוך בעיות החיים, בתוך החושך, השי"ת נמצא כאן איתנו ומאיר לנו את הדרך.

כנס חנוכה התגלתה גודל החביבות של הקב"ה לעם ישראל בהדלקת המנורה, שהרי הקב"ה ציוה להדליק במנורה של זהב, אך החשמונאים הדליקו במנורה של עץ, (וי"א עופרת), משום שלא היתה להם מנורה של זהב. כשהיתה מנורה של זהב זה לא חידוש שהקב"ה עשה נס שנר המערבי דלק בריצפות, אך כאשר הם הדליקו במנורה של עץ, שרתה שם השכינה הק' ואמר להם הקב"ה "בנר הזה (ולא רק בנר המערבי שאני רגיל בו) אני עושה נס שידלק שמונה ימים". ועל הנשיקה הזו שבוא עולם נתן לנו בתוך החושך נאמר נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד.

שלמה המלך אומר בשיר השירים "יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ" מדוע הוא אומר נשיקות בלשון רבים? אומר רש"י הקדוש יש נשיקה שנושקים על גב היד, ויש נשיקה שנושקים על הכתף, אבל יש נשיקה של פה, ומבואר בזוהר הקדוש, שזו נשיקה כפולה, שכשנותנים אותה מקבלים נשיקה בחזרה. והשי"ת נתן לנו נשיקה את 'נס חנוכה' "אחר כן באו בניך לדביר ביתך" וכנגד זה כלל ישראל נתנו לו בחזרה נשיקה כביכול - "ופינו את היכלך וטיהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך".

אנחנו חיים היום בתקופה של נס חנוכה, יש בעולם מסביבנו לא רק את האויבים שלנו בגשמיים שעומדים עלינו לכלותינו, אלא בעיקר יש לנו אויבים ברוחניים. איזה עולם סוער! מה קורה בחוצות, זה דברים שאי אפשר לתאר... אי אפשר ללכת ברחוב! והנה ברוך ה' - רואים כל יום 'נס חנוכה'!

נבדת הרב גדעון פנחס בר חיים ומשפחתו שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בנם
הרב אליהו אליעזר בן חיה אסתר הי"ו עב"ג תחי'
בשעה טובה ומוצלחת

נבדת הרב אלכסנדר זיסקינד שחור
וב"ב שליט"א
חתן מורנו 'מרא דאתרא' שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם שיח'
בשעטומ"צ
הברית תתקיים אי"ה ביום שישי ערש"ק מקץ נר ה' של
חנוכה באולם שע"י ביהמ"ד קוית' ה' בשעה 10:00 בדיוק
יה"ר שיזכו ההורים והסבים החשובים שליט"א לרב נחת
דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח, מתוך בריות גופא ונהורא
מעליא אמן.

נבדת הרב גדעון פנחס בר חיים ומשפחתו שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בנם
הרב אליהו אליעזר בן חיה אסתר הי"ו עב"ג תחי'
בשעה טובה ומוצלחת
יה"ר שיהא הזיווג עולה יפה. ומשמחה זו יושפע שפע
שמחות ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג. בורא עולם בקנין
השלם זה הבנין
שמחת החתונה תתקיים אי"ה ביום שני ב' בטבת בהיכל
הנגינה במודיעין עילית

עמידת היחיד בנסיונות¹

ותירץ ה"חזון איש" (בקונטרס "אמונה ובטחון" [ב', ו'] (שההשתדלות אכן מוכרחת היא, שהרי כך נטבע בבריאה שהאדם יהא מחויב להשתדל להשיג מבוקשו, אך התביעה על יוסף היתה על הפניה לפני שר המשקים, שתכונתו וטבע ה"רהבים" שאין להם את ההרגש לזכור להיטיב, ולכן המעשה שיוסף עשה כשפנה לשר המשקים נחשב כמעשה יאוש, ולא השתדלות מחויבת, שדרך המימוש לעשות את כל מה שיוכל לעשות, אף מעשי השתדלות הרחוקים מכל תועלת, שאינם מפעולות החובה, ואחרי שאין פעולת ההשתדלות הזאת חובה הרי אסור לעשותה, ומכאן עלתה התביעה על יוסף, לא על עצם ההשתדלות, אלא על הפניה לפני אדם שאין להשתדל לפניו.

ד. ודברי החזו"א ודאי מכוונים לאמיתה של תורה, אמנם אפשר לישב באופן אחר, שיוסף הצדיק נתבע בענין מידת הבטחון בה' בפי ההנהגה שהנהיגו עמו מן השמים, שלכל אורך הדרך יוסף נשאר בשעת הנסיונות כשהוא יחידי, ובכל זאת זכה להתמודד ולהצליח להגיע למעלות עליונות, ולכן היה מוטל עליו להתנהג במידת הבטחון בהנהגה אחרת, שהרי אדם הרואה שההנהגה עמו מן שמיא היא במדרגה אחרת משאר אינשי, כנגד זה מחויב במידת הבטחון בדרגה גבוהה יותר, ולא היה צריך אף לעשות את ההשתדלות הזו, שישועתו היתה צומחת אף בשלא היה משתדל לפני שר המשקים, ולכן נתבע על עצם ההשתדלות שעשה לפי מדרגתו.

ה. וכענין זה שהאדם מחויב לפי גודל ההנהגה שמתנהגים עמו, מצינו בעוד דוכתא, דכתיב בפרשת עקב (ז', י"ז-י"ח): "כִּי תֹאמַר בְּלִבְכֶם רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוֹכֵל לְהוֹרִישָׁם: לֹא תִירָא מֵהֶם זָכֹר תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָרְעֹה וּלְכָל מִצְרַיִם". וצריך ביאור כיצד אפשר לצוות על לב האדם לא לירא ולבטוח בה', הרי יש את היראה הטבעית בלב מהאויבים שבמלחמה, ואותה יראה שוכנת בלב אף בלי בחירת האדם.

ותירץ האברבנאל (עקב, שם), שהתורה מדגישה כיצד האדם יתגבר על הפחד הטבעי שבלבו, ויסיר הפחד ממחשבתו, והוא על ידי שיתבונן איך הקב"ה התנהג עמו בכל צעד ושעל, ולכן כתיב (שם, י"ח-י"ט): "זָכֹר תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָרְעֹה וּלְכָל מִצְרַיִם, הַמַּסַּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וְהָאֵתָת וְהַמִּפְתִּים וְהִידֵּי הַחֲזָקָה וְהַזְרַע הַנְּטוּיָה וגו', כִּן יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר אֶתָּה יֵרָא מִפְּנֵיהֶם", ועל ידי שהאדם ישריש בלבו את ההנהגה המיוחדת שהקב"ה מנהיג עמו, בכך יקנה בלבו את מידת הבטחון, ויסלק מלבו מורא אחר, שהרי מוטל את האדם להתנהג במידת הבטחון לפי ההנהגה שהקב"ה מנהיג עמו.

א. בפרשיות בהם התורה הזכירה את יוסף הצדיק ופועלו, רואים כסדר את שלבי העליה של יוסף במדרגות הרוחניות מעלה אחר מעלה, ומבואר בדברי חז"ל שיוסף הצדיק זכה להתעלות למדרגה הסמוכה למדרגת האבות, וז"ל המדרש רבה (ויחי [צ"ה, כ'], על הפסוק וַיִּשָּׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ, לפי גירסת ה"יפה תואר"): "אמר רבי יוחנן מי גרם לך (יוסף) שלא להדחות מן האיתנים", דהיינו שיוסף לא נדחה ממדרגת האבות הק', שהרי האיתנים אלו הן האבות, כדאיתא בגמ' ר"ה (דף י"א): "ירח האיתנים וכו'- ירח שנולדו בו איתני עולם", ובנוסף לכך יוסף הצדיק זכה להעמיד ב' שבטים כשם שיעקב אבינו זכה להעמיד שבטים, כדכתיב: "אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרֵאוֹבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי" (ויחי מ"ח, ה'), ואיתא בגמ' סוטה (דף ל"ו): "תניא היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב אבינו", עכ"ל, ועוד דרשו חז"ל, שמחמת עמלו של יוסף הצדיק בשמירת עינו, כשלא הביט בנשים שהיו משליכות עליו תכשיטין כדי שייבט בהן בעת צאתו לרחובות מצרים בתקופת מלכותו, זכה והתחדשה על ידו ובזכותו פרשיה בתורה, היא פרשת נחלת הבת במקום שאין בן, בעובדא דבנות צלפחד בן חפר (שהיו משבט יוסף וחידשו פרשה זאת בזכות יוסף הצדיק), כדאיתא במדרש רבה (ויחי [צ"ה, י"ח] על הפס' "בְּנוֹת צַעֲדָה עָלֵי שְׁוֹר").

העולה מכל האמור הוא גודל המדרגות העצומות שזכה יוסף הצדיק להתעלות.

ב. והנה לכל אותן מדרגות נשגבות זכה יוסף להגיע מכח שעמד והתיגע בשעת הנסיונות, כשהיה יחידי במערכה, דהגם שהיה לבדו בארץ מצרים בין שונאים ומדיחים רבים שהיה להם את הכח להרע לו ולהורגו, בכל זאת עמד בכל הנסיונות, ואיתא במדרש רבה (אמור ל"ב, ה'): "יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה, ונגדרו ישראל בזכותו", דהיינו שכל הכלל נתעלה מחמת ההתמודדות של יוסף הצדיק, שיגיעתו בעודו יחידי בשעת הנסיונות שעבר במצרים, היא שעמדה לו להתעלות ולהעלות אחרים עמו למעלות כה נשגבות ועליונות.

ג. כתיב בריש פרשת מקץ: "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וגו' ", ואיתא על כך במדרש רבה (מקץ פ"ט, ט, ג): "אֲשֶׁרֵי הַגָּבֵר אֲשֶׁר שָׁם ה' מִבְּטָחוֹ" (תהילים מ', ה') - זה יוסף, "וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים (תהילים, שם) - על ידי שאמר לשר המשקים "זכרתני" ו"הזכרתני", נתוסף לו שתי השנים", עכ"ל.

וצריך ביאור, מדוע יוסף נתבע על כך, והרי על כל אדם מוטלת חובת השתדלות והגם שיש מידה עליונה של בטחון בלי השתדלות כלל, אך ודאי אין עונש על חסרון קיום מידה טובה זו, ואם כן מאי טעמא יוסף הצדיק נענש להשאר עוד שתי שנים בבור על שלא קיים את מידת הבטחון בלי השתדלות כלל.

1. מתוך הספר 'אמרי חיים'. תודתנו נתונה להגר"י ורון שליט"א על שנהג בנו עין טובה והמציא לידינו את הדברים. יה"ר שזכות הפצת